

Norbert Lichý v inscenaci Zellerovy hry Otec poskytuje divákům mimořádně silný emocionální zážitek

27.5.2023 08:16 Ladislav Vrchovský Divadlo Recenze

Divadlo Petra Bezruče uvedlo v pátek 26. května premiéru inscenace hry předního francouzského dramatika Florianu Zelleru Otec (v originále Le Père) v překladu Michala Zahálky, v dramaturgii Petera Galdíka a v režii Jana Holce. Představitelem titulní role muže stíženého vážnou nemocí je Norbert Lichý. A hraje ho naprosto fenomenálně.

Z inscenace Divadla Petra Bezruče Otec.
(Foto: Petr Hrubeš)

Jde už o čtvrté uvedení této hry v České republice. Česká premiéra se odehrála v říjnu 2015 v Městském divadle Kladno v režii Petra Štindla v titulní roli s Josefem Maršálkem. O rok později tuto hru pod názvem Táta nastudovali ve Slovákém divadle v Uherském Hradišti v režii Tomáše Pavčíka, postavu Táty zahrál Vladimír Doskočil. V pražském divadle Rokoko v roce 2017 v režii Petra Svojtky vytvořil postavu Otce Jan Vlasák. Pražská inscenace zatím ze všech tří uvedení vydržela na repertoáru nejdéle, hrála se od listopadu 2017 až do dubna 2022.

Velmi důležitá je v tomto případě osoba překladatele. Michal Zahálka, dvorní překladatel Zellerových her do češtiny, ke své práci na překladu hry *Le Père* říká: „U tohoto divadelního překladu je zvlášť důležité myslet na to, že člověk překládá konkrétní situaci. Ani ne jednotlivé slovíčko či větu, byť samozřejmě věty zachováváte, ale musíte neustále myslet na nějaký situační kontext. Jestli to dává smysl, jestli by postava třeba zrovna takto mluvila, a tak dál. A kromě toho je ještě potřeba, aby byly texty takzvaně mluvné. Aby se hercům, v uvozovkách řečeno, dobře říkaly. Nebo pokud by se jim říkaly špatně, tak aby to byl záměr.“

Zellerův Otec je sice velmi vtipná komedie, ale s humorem hodně černým. Hry s tematikou Alzheimerovy choroby většinou popisují útrapy členů rodiny, ve které žije starý člověk s takovou diagnózou. K přímému vhledu do duše a mysli člověka, který postupně ztrácí zdravý rozum, člověka, který přestává poznávat své blízké i okolí, ve kterém žije, se Zeller rozhodl jako první. A napsal skutečně vynikající divadelní hru, která nabízí velkou hereckou příležitost pro velmi zkušeného herce.

Z inscenace *Otec*. (Foto: Petr Hruběš)

Autor na jeviště přivádí starého muže pronásledovaného stařeckou demencí. Andrému je osmdesát, býval tanečník a žije se svou dcerou Anne a jejím manželem Antoinem. Text je v první třetině napsán jako detektivka, při jejímž sledování divák přemýšlí o tom, co se to vlastně před

ním odehrává. Stejní herci přicházejí na jeviště jako někdo jiný, než koho hráli před chvílí. Divák postupně ztrácí přehled nejen o tom, kdo je kdo, ale v podstatě nechápe, co se to vlastně děje. Jenže právě zde je ukryto hlavní téma hry: obraz skutečnosti, jak ji kolem sebe vidí André. Tedy jak realitu vnímá mozek člověka trpícího Alzheimerovou chorobou.

Pavla Kamanová, autorka scény a kostýmů, oblékla herce v souladu s textem do oděvů lidí z vyšší společnosti. Ve svém scénografickém návrhu pak pracuje s proměňující se zadní stěnou místnosti, ve které se příběh odehrává. Scénografka umně navozuje metaforu proměny okolního prostředí tak, jak ji vnímá lidský mozek postižený stařeckou demencí. Celá její scénografická a kostýmní koncepce vyjadřuje fakt, že Alzheimerova choroba dokáže rozvrátit mezilidské vztahy i v ekonomicky dobře zabezpečených rodinách velmi lehce. *Nikos Engonidis* napsal pro inscenaci hudbu velmi abstraktní, těžko uchopitelnou, hudbu vytvářející dojem rozpádajícího se světa.

Norbert Lichý a Lukáš Melník. (Foto: Petr Hruběš)

Režisér *Jan Holec* se ve své režii soustředil na zobrazení vnitřního světa muže trpícího Alzheimerovou chorobou. Učinil tak s vědomím, že má ve svém souboru ideálního představitele takové role. Text nabízí i několik výrazných příležitostí pro další představitele, zejména pro herečku v roli Andrého dcery Anny.

V případě *Norberta Lichého* by se opravdu těžko hledal vhodnější text vycházející vstříc jeho obrovskému rejstříku interpretačních schopností. A Lichý v roli Andrého na jevišti opět exceluje. Jeho role je fyzicky i psychicky nesmírně náročná. Je po celou dobu představení hraného bez přestávký na jevišti. S mírnou nadsázkou lze říci, že je tak skvělý, až se na to nedá dívat. Ano, vnímavý člověk v hledišti zažívá tak silné emoce, že místy skloní hlavu, aby neviděl to obrovské utrpení, který André prochází.

Norbert Lichý a Jáchym Kučera. (Foto: Petr Hruběš)

Lidé, kteří mají osobní zkušenost s příbuznými podobně nemocnými, si často vyměňují vlastní zážitky z péče o vlastní staré rodiče či starší sourozence, kteří již téměř nikoho nepoznávají, nepoznávají ani vlastní byt, a vlastně ani neví, kdo vlastně jsou oni sami. Když představení skončí, naprostá většina diváků si ale uvědomí, co je utrpení způsobené nutností postarat se o stařecky dementsního rodiče ve srovnání s utrpením, kterým prochází on!

Norbert Lichý umí jednat slovem jako málokterý herec. Stačí mu jen jediné slovíčko, a publikum se směje. Lichého schopnost pobavit poklonou, kterou v příštím okamžiku jen dvěma slovy promění v nejdrsnější urážku, je obdivuhodnou ukázkou stříhového herectví. V jedné chvíli je okouzlejícím a sympatickým seniorem, který se však ve zlomku vteřiny promění v nesnesitelného člověka. V závěru představení, kdy Lichý stojí úplně sám na jevišti opuštěn

svými blízkými v cizím neznámém světě, je to chvíle tak dojemná, že publikum sice dlouho tleská, ale díky nesmírně silnému citovému zážitku už nemá sílu, aby povstalo, a složilo hold potleskem vestoje.

Markéta Haroková a Lukáš Melník. (Foto: Petr Hrubeš)

Výborný výkon odvádí *Markéta Haroková* v roli Andrého dcery Anne. Naprosto věrohodně zobrazuje proces ztráty síly pečovat o otce, který si péči vykládá jako ubližování. Harokové mlčenlivé hraní bolesti v duši při všem, co při péči o otce Anne prožívá, je velmi působivé.

Lukáš Melník v roli bývalého manžela Anne Pierra nemá mnoho prostoru k vyjádření pocitů zetě, kterého jeho tchán považuje za někoho jiného, za cizího muže, který v jeho bytě nemá co pohledávat, za muže přicházejícího svému tchánovi jen ubližovat. Melník svým výkonem velmi slouží inscenaci jako takové a jejímu celkovému vyznění.

Barbora Křupková hraje Andrého dceru, která zahynula při autonehodě. Hraje v podstatě vidinu otce, který mrtvou dceru pokládá za živou. Křupková má ve svém hereckém úkolu být protipólem Anne a tento úkol plní skvěle.

Barbora Křupková a Norbert Lichý. (Foto: Petr Hruběš)

Magdaléna Holcová ztělesňuje pečovatelku, profesionální zdravotní sestru. Ve svém pojetí velmi přesně vystihuje nutnost sebeovládání a úcty k člověku, ale i schopnost humorného nadhledu, bez kterého se podobná práce vlastně ani nedá vykonávat.

Epizodní roli člena vyššího zdravotnického personálu hraje *Jáchym Kučera*. A hraje ji přesně tak, jak je z hlediska vytváření atmosféry v situacích, ve kterých vystupuje, potřebné.

Zellerův Otec patří mezi ty inscenace, které potvrzují svou kvalitou přední pozici Divadla Petra Bezruče v absolutní špičce současného českého divadla.